

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Dijital Epistemolojik İnançları İle Dijital Okuryazarlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Yunus Sinan Biricik², Emre Belli³, Elif Ceylan⁴

Özet

Teknolojinin yaşamın her alanında etkin bir şekilde kullanılması, bilgiye erişim bilginin değerlendirilmesi ve anlamlı biçimde kullanılmasına kadar uzanan süreci kökten dönüştürmüş; dijitalleşmenin etkisiyle birlikte, bireylerin düşünme ve öğrenme yaklaşımlarına yeni bir boyut kazandırmıştır. Dijital epistemolojik inançlar ve dijital okuryazarlık kavramları özellikle akademik çalışmalarda önem kazanmıştır. Bu bağlamda çalışmamızın amacı; spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini; Atatürk Üniversitesi spor bilimleri fakültesindeki öğrenciler oluştururken; örneklem grubunu ise 246'sı erkek 134'ü kadın olmak üzere toplam 380 kişi oluşturmuştur. Veri toplama sürecinde öğrencilerin dijital epistemolojik inançlarını ölçmek için "İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği" ve öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini incelemek için ise "Dijital Okuryazarlık Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS programında frekans analizi, bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi, gruplarda farklılığın olduğu durumda scheffe testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek öğrencilerin dijital epistemolojik inançları incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu, dijital okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde ise kadın öğrencilerin erkek

- 1 Bu çalışma, 10-13 Nisan 2025 Antalya 6.Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.
- 2 Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yönetimi Anabilim Dalı, sinan.biricik@atauni.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-8579-9514
- 3 Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yönetimi Anabilim Dalı, emre.belli@atauni.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8435-2529
- 4 Y.L. Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, elif.ceylan15@ogr.atauni.edu.tr ORCID ID:0009-0007-7730-5899

öğrencilere oranla anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Araştırmada elde edilen korrelasyon sonuçlarına göre dijital epistemolojik inanç düzeyi ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, dijital bilgiye karşı daha sorgulayıcı ve eleştirel düşünmeyi teşvik eden öğrenme ortamlarının oluşturulması, bireylerin dijital okuryazarlık becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Giriş

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, çağın modernleşme sürecinin temelini oluşturmuştur (Hofer, 2001; Schommer-Aikins, 2004). Yaşanan bu süreç, araştırmacıların bilgiye ulaşma motivasyonlarında belirgin değişikliklere yol açmıştır (Paulsen ve Feldman, 1999). Birçok bilim dalı bilgiyi kendi çalışma alanına dahil ederken, epistemoloji bilgiyi doğrudan inceleme konusu olarak almaktadır (Cevizci, 2012). Epistemoloji, bireyin bilgiyi nasıl öğrendiği ve öğrettiği konularını; buna ilişkin kişisel yorumlarını ve epistemolojik anlayışını esas alarak bilgiyi araştıran felsefenin temel uğraş alanlarından biridir (Tezci ve Uysal, 2004). Bu kavram, eğitim ve öğretim süreci içerisinde bilginin elde edilmesi ve kullanılabilir olmasında epistemolojinin önemini ortaya koymaktadır (Demir, S., & Akinoğlu, O. 2013).

Bireylerin yaşamları boyunca aldıkları kararlar, sergiledikleri davranış ve tutumların temelinde sahip oldukları inançlar yatmaktadır (Hofer ve Pintrich, 1997; Pajares, 1992). Bu inançlar, bilginin doğası ve öğrenilme biçimine dair görüşleri ifade eden epistemolojik inançlar olarak tanımlanır (Schommer, 1990, 1994). Gelişmiş epistemolojik inançlara sahip kişiler de bilgiyi işleme, yüksek seviyede başarı gösterme, eğitim ve öğretim yöntemlerinin geliştirilmesinde ve özgün fikirler oluşturabilme gibi birçok becerileri de bulunmaktadır (Deryakulu ve Büyükoztürk, 2005).

Teknolojinin etkin bir şekilde kullanıldığı dijital çağda, bilgiye ulaşma açısından teknolojinin, birey ve toplum yaşamında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir (Çakmak, 2023). Bireyin dijital ortamda karşılaştığı bilginin kaynağını, yapısını ve bu bilgilerin güvenilirliğini değerlendirme sürecinde dijital epistemolojik inançlarının önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu inançlar, bireylerin internet üzerindeki bilgiye olan yaklaşımını ve bu bilgiyi nasıl sorguladıklarını şekillendirir (Kılıç Çakmak ve ark., 2015). Dijital kullanım arttıkça, bireyin daha özgün ve seçkin hale gelerek kullanım becerisi artabilir (Prensky, 2001). Bu beceriler, dijital kaynakları tanımlama, bilgiye erişim sağlama, yönetme, analiz etme ve sentezleyerek yeni bilgiler oluşturma

yeteneğini içerir (Martin, A. 2005). Dijital okuryazarlık ise sadece bilgiye ulaşmak değil, aynı zamanda bu bilgilerin nasıl değerlendirileceğini ve nasıl uygulanabileceğini anlamayı da kapsayan özel bir düşünme biçimi olarak tanımlanabilir (Eshet 2002). Günümüzde dijital okuryazarlık, bireylerin hem dijital ortamda etkin bir şekilde varlık göstermeleri hem de bu ortamda kendilerini geliştirebilmeleri için temel ve vazgeçilmez bir yetkinlik olarak öne çıkmaktadır; bu bağlamda, kişisel ve profesyonel yaşamın her alanında kritik bir rol üstlenmektedir (Reddy ve ark., 2022).

Üniversite öğrencileri için dijital okuryazarlık eğitim-öğretim süreçleri boyunca kazanmaları gereken temel bir yeterlilik olarak önem kazanmıştır. Üniversite öğrencilerinin hem akademik yaşamlarında hem de gelecekteki mesleklerinde dijital ortamları etkili ve verimli biçimde kullanabilmeleri için belirli bir düzeyde dijital beceriye ve gerekli donanımına sahip olmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda, öğrencilerin bu yeterliliğe ulaşabilmeleri için uygun dijital eğitim süreçlerinden geçmeleri gerekmektedir (Doğan ve Birişçi, 2022). Eğitim alanındaki dijitalleşme, eğitim teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte hızla yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, eğitim sürecinde yer alan tüm tarafların dijital okuryazar olmaları büyük bir önem arz etmektedir (Sönmez ve Gül, 2014). Eğitimde teknolojinin önemli bir etken olması ve spor alanında yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte spor eğitiminde, öğretme ve öğrenme süreçlerinde bilgi akışı sağlanırken bilgi ve teknolojinin de kullanımının önemi günden güne artmaktadır. Spor eğitiminde, bilimsel temellere dayanarak, bilgi teknolojilerinden faydalanılarak geliştirilmesi ve bu teknolojilerin eğitim-öğretim süreçlerine sağladığı katkılar dikkate alındığında, spor eğitiminde de yaygınlaştırılmaları gerekmektedir (Yücel & Devcioğlu, 2012).

Literatür incelendiğinde, epistemolojik inançlar üzerine yapılan ilk çalışmalardan birini gerçekleştiren Perry (1970), Harvard Üniversitesi lisans öğrencilerinin bu inançlarının üniversite yılları boyunca nasıl değişim ve gelişim gösterdiğini incelemiştir. Schommer (1990) üniversite öğrencilerinin yeni öğrendikleri bilgilerin zihinsel işlem süreçleri ve denetlemeleri, Schommer (1993) akademik bilgileri not almaları üzerinde epistemolojik inançlarının etkisini, Chan (2003) öğrenme yaklaşımları da yapılan araştırmalar arasındadır. Dijital okuryazarlık ile ilgili farklı birçok çalışmaların olduğu görülmektedir (Özaydın ve Kumral, 2021; Kozan ve Özek, 2019; Doğan ve Birişçi, 2022). Dijital okuryazarlık seviyelerini belirlemek için ölçek geliştirme çalışmaları (Pala ve Başbüyük, 2020; Rodríguez-de-Dios ve ark., 2016), dijital okuryazarlık ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışmaları (Hamutoğlu ve ark.,2017; Üstündağ ve ark.,2017), üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık seviyesini belirlemeye çalışan araştırmalar (Onursoy,

2018) yapılmıştır. Üniversite düzeyinde epistemolojik inançlarla öğrenme arasındaki ilişkiyi konu alan pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini inceleyen araştırmaların sayısı oldukça azdır (Baydar Arıcan, 2022; Deryakulu, 2004).

Bu doğrultuda yürütülen çalışmalar, yalnızca literatüre katkı sunmakla kalmayıp, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlık düzeylerini ortaya koyarak, elde edilen bulgular doğrultusunda bu becerilerin geliştirilmesine yönelik stratejik öneriler geliştirilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmamız, Spor Bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama; iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini istatistiksel testler kullanarak ölçmeye çalışan veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bilimsel araştırma yöntemidir (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri fakültesindeki öğrenciler oluştururken; örneklem grubunu ise 246'sı erkek 134'ü kadın olmak üzere toplam 380 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inanç düzeylerini belirlemek için; Hofer ve Pintrich (1997) tarafından ortaya konulan kişisel epistemolojik inançlar modeline dayalı olarak Bråten, Strømsø ve Samuelstuen (2005) tarafından geliştirilen ve daha sonra Strømsø ve Bråten (2010) tarafından revize edilen Türkçe'ye Çakmak ve ark. (2015) tarafından uyarlanan epistemolojik inançlar ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, kesinlik ve bilginin kaynağı 8 madde, bilginin gerekçelendirilmesi 4 madde ve bilginin yapısı 5 madde olmak üzere toplam 3 faktör ve 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki bilginin gerekçelendirilmesi faktörü altındaki 9, 10, 11, 12 ile bilginin yapısı faktöründeki sorular ters maddeler olup diğer maddeler olumlu ifadelerden oluşmaktadır.

Ölçek 10'lu likert şeklinde olup; katılma düzeyleri “(1) Kesinlikle Katılmıyorum” ve “(10) Kesinlikle Katılıyorum” arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançlarının gelişmemiş olduğunu, düşük puan alınması ise internete yönelik epistemolojik inançlarının gelişmiş olduğunu göstermektedir.

Dijital Okuryazarlık Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerini öğrenmek amacıyla Ng (2012) tarafından geliştirilen, Hamutoğlu ve ark. (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte Kesinlikle Katılıyorum (5), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde 5’li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek; tutum (1-7 soru), teknik (8-13 soru), bilişsel (14-15 soru) ve sosyal (16-17 soru) olmak üzere dört boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin tamamından alınan puanla dijital okuryazarlık için toplam puan elde edilirken, ölçeğin tutum, teknik, bilişsel ve sosyal olmak üzere alt boyut puanlaması yapılmaktadır. Dijital okuryazarlık ölçeğinin genelinden ve alt boyutlarından elde edilen yüksek puanlar, bireylerin dijital okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Çalışmada demografik özellikler ile ölçekler ve alt boyutlara ait ortalama ve standart sapmalara ilişkin bilgiler için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Çalışmamız kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS programında frekans analizi, bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova), farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için de Scheffé testi yapılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dijital epistemolojik inançları ve dijital okuryazarlıklar düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Katılımcıların dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.		
Cinsiyet	N	%
Erkek	246	64.7
Kadın	134	35.3
Yaş	N	%
20 yaş ve altı	140	36.9
21-25 yaş	208	54.7
26 yaş ve üzeri	32	8.4
Bölüm	N	%
Antrenörlük	85	22.4
Beden Eğt. Öğr.	84	22.1
Spor Yöneticiliği	120	31.6
Rekreasyon	91	23.9
Sınıf	N	%
1.Sınıf	102	26.8
2.Sınıf	110	28.9
3.Sınıf	92	24.2
4.Sınıf	76	20.1
Toplam	380	100

Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin dağılımlarına bakıldığında % 64.7'sinin *erkek*; %35.3'ünün *kadın*; yaşlarına ilişkin dağılımlarına bakıldığında %36.9'unun *20 yaş altı*, % 54.7'sinin *21-25 yaş* arasında, %8.4'ünün *26 yaş ve üzeri* olduğu görülmektedir. Bölümlere ilişkin dağılımlara bakıldığında; %22.4'ünün *Antrenörlük*, %22.1'inin *Beden Eğitimi Öğretmenliği*, %31.6'sının *Spor Yöneticiliği* ve %23.9'unun *Rekreasyon* bölümünde okudukları görülmektedir. Sınıflarına ilişkin dağılımlarına bakıldığında ise; %26.8'inin *1.Sınıf*, %28.9'unun *2.Sınıf*, %24.2'sinin *3.Sınıf* ve %20.1'inin ise öğrenim hayatına *4.Sınıfta* devam ettikleri görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dijital Epistemolojik İnançları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması						
Ölçek	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	P (sig.)
Dijital Epistemolojik İnanç	Erkek	246	29.32	,128	,185	,000*
	Kadın	134	21,86	,397		
Dijital Okuryazarlık	Erkek	246	3.52	,369	,176	,000*
	Kadın	134	4,12	,314		

*: $p < 0,05$

Veriler incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p = ,000$). Dijital epistemolojik inanca bakıldığında erkek ($\bar{X} = 29,32 \pm ,128$) katılımcıların kadın ($\bar{X} = 21,86 \pm ,397$) katılımcılara oranla daha fazla dijital epistemolojik inanca sahip görülmektedir. Dijital okuryazarlığa bakıldığında yine kadın ($\bar{X} = 4,12 \pm ,314$) katılımcıların erkek ($\bar{X} = 3,52 \pm ,369$) katılımcılara oranla daha fazla dijital okuryazarlığa sahip görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dijital Epistemolojik İnançları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Ölçek	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P (sig.)
Dijital Epistemolojik İnanç	20 yaş ve altı	140	28,34	,226	,248	,286
	21-25 yaş arası	208	27,35	,231		
	26-30 yaş arası	32	26,44	,229		
Dijital Okuryazarlık	20 yaş ve altı	140	3,84	,326	,369	,358
	21-25 yaş arası	208	3,95	,331		
	26-30 yaş arası	32	4,02	,329		

*: $p < 0,05$

Veriler incelendiğinde katılımcıların yaşlarına göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların Sınıflarına İlişkin Dijital Epistemolojik İnançları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.							
Ölçek	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P (sig.)	Fark (Scheffe)
Dijital Epistemolojik İnanç	1.Sınıf (a)	102	29,98	,973	,204	,000*	d>a
	2.Sınıf (b)	110	27,72	,124			
	3.Sınıf (c)	92	27,94	,369			
	4.Sınıf (d)	76	26,18	,452			
Dijital Okuryazarlık	1.Sınıf (a)	102	3,48	1,432	,158	,000*	d>a
	2.Sınıf (b)	110	3,75	1,236			
	3.Sınıf (c)	92	3,79	1,678			
	4.Sınıf (d)	76	4,20	1,184			

*: $p < 0,05$

Veriler incelendiğinde katılımcıların sınıflarına göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p = ,000$).

Dijital epistemolojik inançlarına göre; 4.Sınıf ($\bar{X} = 26,18 \pm ,452$) katılımcılarının 1.Sınıf ($\bar{X} = 29,98 \pm ,973$) katılımcılara oranla daha fazla dijital epistemolojik inanca sahip oldukları görülmektedir.

Dijital okuryazarlıklarına bakıldığında yine 4.Sınıf ($\bar{X} = 4,20 \pm 1,184$) katılımcılarının 1.Sınıf ($\bar{X} = 3,48 \pm 1,432$) katılımcılara oranla daha fazla dijital okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Bölümlerine İlişkin Dijital Epistemolojik İnançları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.						
Ölçek	Bölüm	N	Ortalama	Std. Sapma	F	P (sig.)
Dijital Epistemolojik İnanç	Beden Eğt.Öğr.	84	27,38	,786	,231	,256
	Spor Yöneticiliği	120	27,54	,963		
	Antrenörlük	85	28,11	,658		
	Rekreasyon	91	27.99	,991		
Dijital Okuryazarlık	Beden Eğt.Öğr.	84	3,88	,732	,251	,327
	Spor Yöneticiliği	120	3,84	,698		
	Antrenörlük	85	4,11	,672		
	Rekreasyon	91	3.99	,756		

*: $p < 0,05$

Veriler incelendiğinde katılımcıların bölümlerine göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların Dijital Epistemolojik İnançları ve Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.			
		Dijital Epistemolojik İ.	Dijital Okuryazarlık
Dijital Epistemolojik İnanç	Pearson Korelasyonu	1	.812**
	P		.000
	N	380	369
Dijital Okuryazarlık	Pearson Korelasyonu	.812**	1
	P	.000	
	N	380	369

**($p < 0,01$)

Katılımcıların dijital epistemolojik inanç düzeyi ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. ($r = ,812$, $p = ,000$)

Buna göre katılımcıların dijital epistemolojik inançları arttıkça dijital okuryazarlıklarında da artış meydana gelmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada spor bilimleri alanında öğrenim gören lisans düzeyindeki öğrencilerin dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenerek aralarındaki ilişkinin varlığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

İlk olarak çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dijital epistemolojik inançları incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin dijital epistemolojik inançlarının kadınlara göre daha yüksek olmasının nedeni, toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda teknolojiyle daha erken ve yoğun biçimde etkileşimde bulunmaları olabilir. Literatürde kadın ve erkeklerin dijital epistemolojik inançları arasında farklılıklar olduğuna dair çalışmalara rastlanmıştır. Küle (2012), Eroğlu ve Güven'in (2006) yaptığı çalışmalarda, erkeklerin kadınlara göre gelişmiş epistemolojik inanca sahip olduklarını ve bu sonuçlar eldeki çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bazı araştırmalarda kadınların daha fazla gelişmiş epistemolojik inanca sahip oldukları tespit edilmiş çalışmalara da rastlanılmıştır (Deryakulu, Büyüköztürk 2005; Aksan, Sözer 2007). Terzi (2005), İzgar ve Dilmaç (2008) ise anlamlı bir farka neden olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Diğer taraftan dijital okuryazarlık düzeyinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni, kadınların dijital teknolojileri günlük yaşamda ve eğitimde daha aktif ve amaçlı kullanmalarından kaynaklı olabilir. Boyacı'nın (2019) çalışmasında elde edilen bulguların, araştırmanın sonucuyla örtüştüğü belirlenmiştir. Çalışmadaki bulgudan farklı olarak erkek katılımcıların dijital okuryazarlık düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu çalışmalar bulunmaktadır (Özerbaş & Kuralbayeva, 2018; Akgün & Akgün ,2020; Yazıcıoğlu, Yaylak & Genç, 2020). Öte yandan Bay (2021), Şahin'nin (2021) yaptığı çalışmalarda cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

Katılan öğrencilerin yaşlarına göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Literatüre bakıldığında Kurt Demircan ve Katisöz (2022), Kaya ve Üstüner Top (2024), Talan (2021) tarafından yürütülen çalışmalarda yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Bu durum, katılımcı öğrencilerin yaş gruplarının birbirine yakın olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Katılan öğrencilerin sınıflarına göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 4. Sınıf katılımcıların 1. Sınıf katılımcılara oranla daha fazla

dijital epistemolojik inançlara ve dijital okuryazarlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Boyacı (2019) tarafından yapılan çalışmada sınıf düzeyi değişkenine göre dijital okuryazarlık ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin yapılan analizlerde 1.sınıftakilerin dijital okuryazarlık düzeyleri 2., 3. ve 4. sınıftakilerinkine göre istatistiksel olarak daha düşüktür. Yapılan bu çalışma, çalışmamızı destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Katılan öğrencilerin bölümlerine göre dijital epistemolojik inanç düzeylerinde ve dijital okuryazarlıklarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, Koç ve Memduhoğlu (2017), Chan (2003) tarafından yapılan araştırmada ulaşılan bulgular ile benzerlik göstermiştir. Bu durum, öğrencilerin dijital araçlara benzer düzeyde erişmesi ve bu araçları ortak biçimde kullanmasından kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmamızda katılımcıların dijital epistemolojik inanç düzeyi ile dijital okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, bireylerin dijital bilgiye yönelik tutumları ile bilginin niteliğine ilişkin inançlarının; dijital teknolojileri anlama, kullanma ve eleştirel biçimde değerlendirme becerileriyle paralel olarak gelişebileceğini göstermekte olup, aynı zamanda dijital çağda bilgiye erişimden bilgi üretimine uzanan süreçte bilişsel ve teknolojik yeterliklerin birbirini tamamlayan yapılar olduğunu da desteklemektedir.

Sonuç

Bu çalışma, bireylerin dijital epistemolojik inançları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Dijital bilginin sorgulanabilir ve değişken olduğunu benimseyen bireylerin, bilgiye daha eleştirel yaklaştıkları ve dijital ortamda daha bilinçli hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular, dijital epistemolojik inançlar ile dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde yalnızca teknik yeterliliklerin değil, bireylerin bilgiye yönelik düşünsel yaklaşımlarının da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bu doğrultuda, ileride yapılacak araştırmaların farklı demografik gruplar ve değişkenler üzerinden yürütülmesi, konunun daha kapsamlı biçimde ele alınmasına katkı sağlayacaktır.

Elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda çalışma kapsamı çerçevesinde aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Öğrencilerden farklı dijital kaynaklardan bilgi toplayıp karşılaştırmaları istenerek çoklu bakış açıları geliştirmeleri desteklenebilir. Bu sayede, bilgiye karşı bilişsel esneklik kazanmaları sağlanabilir.
- Eğitim programlarına dijital etik ve güvenlik konuları mutlaka

entegre edilmeli, öğrencilere dijital dünyada sorumluluk bilinci kazandırılmalıdır.

- Dijital araçların etkin ve bilinçli kullanımı için öğrencilere düzenli ve sistematik pratik imkânları sunulmalı, böylece teknolojiyi hem verimli hem de güvenli şekilde kullanmaları desteklenmelidir.
- Öğrencilerin dijital ortamda karşılaştıkları bilgileri doğru şekilde değerlendirme ve doğrulama becerilerini geliştirmeleri sağlanarak, bilgi kirliliğine karşı daha dirençli olmaları hedeflenmelidir.
- Öğrenciler blog yazarak, video analizleri yaparak veya dijital spor içerikleri üretmek hem üretkenliklerini hem de eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirler.
- Eleştirel düşünmeyi teşvik eden dijital projeler ve ödevlerle öğrencilerin analiz, sorgulama ve yaratıcı problem çözme becerileri aktif biçimde desteklenmelidir.

Kaynakça

- Akgün, İ. H. & Akgün, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1006- 1024.
- Aksan, N. & Sözer, M. A. (2007). Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 31-50.
- Bay, D. N. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 172-187.
- Baydar Arıcan, H. Ö. (2022). Sporcu-sedanter öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğiliminin dijital okuryazarlık düzeyine etkisi ve bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 38-48. <https://doi.org/10.46385/tsbd.1051798>
- Boyacı, Z. (2019). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki: Düzce Üniversitesi örneği. (Yüksek lisans Tezi). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Sakarya.
- Bråten, I., Strømsø, H. I. & Samuelstuen, M. S. (2005). The Relationship between Internet Specific Epistemological Beliefs and Learning within Internet Technologies. *Journal of Educational Computing Research*, 33, 141-171.
- Cevizci, A. (2012). Bilgi felsefesi. *Say Yayınları*
- Chan, K. W. (2003). Hong Kong teacher education students' epistemological beliefs and approaches to learning. *Research in Education*, 69(1), 36-50. <https://doi.org/10.7227/RIE.69.4>
- Çakmak, Fikrullah (2023). Dijital çağın inanç problemi: inanç göçebeliği. *Şirnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30 (Haziran 2023), 6-31.
- Demir, S., & Akınoğlu, O. (2013). Epistemolojik inanışlar ve öğretme öğrenme süreçleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32(32), 75-93.
- Deryakulu, D. & Büyüköztürk, Ş. (2005). Epistemolojik inanç ölçeğinin faktör yapısının yeniden incelenmesi, cinsiyet ve öğrenim görülen program türüne göre epistemolojik inançların karşılaştırılması. *Eğitim Araştırmaları*, 18, 57-70.
- Deryakulu, D. (2004). Epistemolojik inançlar. (Ed: Y. Kuzgun & D. Deryakulu). Eğitimde bireysel farklılıklar içinde. (ss. 259-288). *Nobel Yayınevi*.

- Doğan, C., & Birişçi, S. (2022). Covid-19 süreciyle birlikte öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 6(1), 53-76.
- Eroğlu, S. E. & Güven, K. (2006). Üniversite öğrencilerinin bilimsel epistemolojik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 295-312.
- Eshet, Y. (2002). Digital literacy: A new terminology framework and its application to the design of meaningful technology-based learning environments. Erişim tarihi: 05.10.2018, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED477005.pdf>.
- Hamutoğlu, Nazire Burçin; Güngören, Özlem Canan & Diğerleri. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe 'ye uyarlama çalışması, *Ege Eğitim Dergisi*, 18 (1), s.408-429.
- Hofer, B. & Pintrich, P. (1997). The Development of Epistemological Theories: Beliefs about Knowledge and Knowing and Their Relationship to Learning. *Review of Educational Research*, 67(1), 88-140. <https://doi.org/10.3102/00346543067001088>
- Hofer, B. K. (2001). Personal epistemology research: applications for learning and teaching. *Journal of Educational Psychology Review*, 13, 353-383.
- Izgar, H. & Dilmaç, B. (2008). Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 437-446.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi [Scientific Research Method]. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, B., & Üstüner Top, F. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin dijital okuryazarlık, siberkondria düzeyleri ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 243-252. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1366898>
- Kılıç Çakmak, E., Karaoğlu Yılmaz, F. G., & Yılmaz, R. (2015). İnternete yönelik epistemolojik inanç ölçeğinin uyarlama çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 55-71.
- Koç, S., & Memduhoğlu, H. B. (2017). Öğretmen adaylarının epistemolojik inançları: bir karma yöntem çalışma. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 16(60), 119-134.
- Kozan, M., & Bulut Özek, M. (2019). BÖTE bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.538657>
- Kurt Demircan, G., & Katisöz, Y. (2022). Ön lisans programı öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 23(51), 225-248.

- Küle, G. (2012). Pazarlama yönetimi dersini alan öğrencilerin mobil öğrenme algılarının belirlenmesi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Martin, A. (2005). DigEuLit – a European framework for digital literacy: A progress report. *Journal of e-Literacy*, 2(2), 130-136.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy? *Computers & Education*, 59, 1065-1078.
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013. <https://doi.org/10.19145/c-gifder.422671>
- Özaydın, A., & Kumral, O. (2021). Dijital yerlilerin gözünde dijital okuryazarlık. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 362-377. <https://doi.org/10.51725/ctad.1008850>
- Özerbaş, M.A. & Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62(3), 307-332.
- Pala, S. M. & Başbüyük, A. (2020). 10-12 yaş grubu öğrencileri için dijital okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(33), 542-565. <https://doi.org/10.29329/mjcr.2020.272.25>
- Paulsen, M.B. & Feldman, K.A. (1999). Student motivation and epistemological beliefs. *New Directions for Teaching and Learning*, 78, 17–25.
- Perry, W. G. (1970). Forms of intellectual and ethical development in the college years. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*, 9(5), 1-6.
- Reddy, P., Sharma, B., & Chaudhary, K. (2022). Digital literacy: a review in the South Pacific. *Journal of Computing in Higher Education*, 34(1), 83–108.
- Rodríguez-de-Dios, I., Igartua, J. J. & González-Vázquez, A. (2016). Development and validation of a digital literacy scale for teenagers. *Proceedings of the Fourth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality*, 16, içinde (s. 1067-1073). <https://doi.org/10.1145/3012430.3012648>
- Schommer, M. (1990). Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 82(3), 498-504. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.3.498>

- Schommer, M. (1993). Epistemological development and academic performance among secondary students. *Journal of educational psychology*, 85(3), 406. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.85.3.406>
- Schommer, M. (1994). Synthesizing epistemological belief research: Tentative understandings and provocative confusions. *Educational Psychology Review*, 6 (4), 293-319.
- Schommer-Aikins, M. (2004). Explaining the epistemological belief system: Introducing the embedded systemic model and coordinated research approach, *Educational Psychologist*, 39(1), 19-29.
- Sönmez, E. E., & Gül, H. Ü. (2014). Dijital okuryazarlık ve okul yöneticileri. XIX. Türkiye’de internet konferansı, 27-29. inetconf19/ozet/69.html
- Strømsø, H. I. & Bråten, I. (2010). The Role of Personal Epistemology in the Self-Regulation of Internet-Based Learning. *Metacognition and Learning*, 5(1), 91-111.
- Şahin, A. (2021). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 3496-3525. <https://doi.org/10.15869/itobiad.937532>
- Talan, T. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 50-59.
- Terzi, A. R. (2005). Üniversite öğrencilerinin bilimsel epistemolojik inançları üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 298-311.
- Tezci, E. & Uysal, A. (2004). Eğitim teknolojisinin gelişmesine epistemolojik yaklaşımların etkisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, (3)2.
- Üstündağ, Mutlu Tahsin; Güneş, Erhan & Bahçivan, Eralp (2017). Dijital okuryazarlık ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları, *Journal of Education and Future*, 12, s.19-29.
- Yazıcıoğlu, A. & Yaylak, E. & Genç, G. (2020). Okulöncesi ve sınıf öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 274-286.
- Yücel, A. S., & Devcioğlu, S. (2012). Spor eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı. *Sport Sciences*, 7(2), 1-17. <https://doi.org/10.12739/10.12739>